

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060201

DOM
2019-05-24
Stockholm

Mål nr
M 3304-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-03-15 i mål nr M 4389-16, se bilaga A

PARTER

Klagande

wpd Onshore Lannaberget AB

Ombud: Advokaterna M.F. och O.H.

Motparter

1. Länsstyrelsen i Dalarnas län
2. Naturskyddsföreningen Rättvik

SAKEN

Tillstånd till gruppstation för vindkraft vid Lannaberget i Rättviks kommun

---

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med undanröjande av underinstansernas avgöranden återförvisar Mark- och miljööverdomstolen målet till Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Dalarnas län för fortsatt handläggning.

Dok.Id 1458695

Postadress Box 2290 103 17 Stockholm	Besöksadress Birger Jarls Torg 16	Telefon 08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	Telefax 08-561 675 59	Expeditionstid måndag – fredag 09:00–16:30
---	---	--	---------------------------------	---

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Dalarnas län gav wpd Onshore Lannaberget AB (bolaget) tillstånd enligt den s.k. helt öppna boxmodellen till att uppföra och driva en gruppstation för vindkraft omfattande maximalt 35 vindkraftverk vid Lannaberget med en högsta höjd om 230 meter, och med tillhörande fundament, vägar, uppställningsplatser, transformatorstationer och ledningar, inom ett angivet projektområde med vissa angivna restriktioner. Det delegerades till tillsynsmyndigheten att godkänna den slutliga placeringen av vindkraftverken m.m.

Samtidigt lämnade miljöprövningsdelegationen tillstånd till den närliggande vindkraftsparken vid Broboberget.

Efter överklagande av Naturskyddsföreningen Rättvik upphävde mark- och miljödomstolen miljöprövningsdelegationens beslut.

Bolaget har nu överklagat mark- och miljödomstolens dom till Mark- och miljööverdomstolen.

Mark- och miljööverdomstolen har denna dag även meddelat dom i mål nr M 3305-18 avseende gruppstation för vindkraft vid Broboberget.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolaget har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen *i första hand* ska fastställa miljöprövningsdelegationens beslut den 30 juni 2016 och *i andra hand* ska meddela tillstånd till den sökta gruppstationen och besluta om ett villkor att vindkraftverken ska placeras inom en radie av högst 300 meter, eller *i sista hand* det mindre avstånd som domstolen finner lämpligt, från positionerna i exempellayouten i bilaga 2 till miljöprövningsdelegationens tillståndsbeslut.

Länsstyrelsen i Dalarnas län (länsstyrelsen) har medgett att miljöprövningsdelegationens beslut fastställs.

Naturskyddsföreningen Rättvik (föreningen) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolaget har anfört bl.a. följande:

Den tillståndspliktiga anläggningen är en gruppstation för vindkraft och det är lokaliseringen av denna gruppstation som ska prövas. Den närmare utformningen av en tillståndspliktig gruppstation och placeringen av de enskilda verken är inte en lokaliseringsfråga utan en fråga om utformning av gruppstationen enligt miljöbalkens hänsynsregler.

Genomförda utredningar, som är mycket omfattande och utförliga, visar att de motstående intressena är få och att påverkan på dessa blir mycket begränsad och går att bedöma även utan att den slutliga placeringen av verken är exakt bestämd. Det gäller även i förhållande till de kumulativa effekterna. Utredningarna omfattar hela projektområdet och har inte begränsats till exempellayouten. Exempellayouten har inte justerats sedan ansökan kungjordes. Området har generellt sett låga naturvärden och områden med något naturvärde har undantagits från etablering. Detta tillsammans med föreskrivna villkor gör att gruppstationen kommer att få begränsad påverkan på miljön. Utifrån ansökan och den utredning som getts in är det möjligt att bedöma och godta alla tänkbara placeringar inom det angivna tillåtna verksamhetsområdet utifrån miljöbalkens krav. Lokaliseringen av gruppstationen är således mycket lämplig enligt 2 kap. 6 § miljöbalken. Delegationen till tillsynsmyndigheten avseende verkens slutliga placering kommer utifrån miljösynpunkt att ha en mindre betydelse.

Om Mark- och miljööverdomstolen skulle anse att frågan om vindkraftverkens slutliga placering inte kan delegeras till tillsynsmyndigheten, bör domstolen besluta att verken ska placeras inom en radie av högst 300 meter från positionerna i exempellayouten. Skulle domstolen, av något skäl, finna att även 300 meter är en alltför lång flyttmån medger bolaget att domstolen reglerar flyttmånen till det avstånd som bedöms lämpligt.

Mark- och miljödomstolen borde ha prövat om tillstånd kunde ges till placering enligt exempellayouten med en mindre flyttmån än de 300 meter som bolaget yrkat eller utan flyttmån. Detta med hänsyn till bl.a. mark- och miljödomstolens officialprövningsplikt och att domstolen, även om det inte uttryckligen anges i en parts talan, har rätt att döma över mindre än vad som yrkas.

Om Mark- och miljööverdomstolen skulle anse att det kan ifrågasättas om utredningen har varit tillräcklig för att bedöma konsekvenserna av gruppstationen hemställs att domstolen inhämtar ett yttrande från Naturvårdsverket i denna fråga.

Bolaget har i Mark- och miljööverdomstolen gett in koordinater för vindkraftverken enligt exempellayouten i bilaga 2 till miljöprövningsdelegationens tillståndsbeslut.

Länsstyrelsen har anfört bl.a. följande: Vindkraftsparkens påverkan på motstående intressen kan bedömas med hjälp av de restriktionsområden och de utredningar som presenterats i ärendet. Tillstånd enligt den så kallade boxmodellen kan därför ges.

Naturskyddsföreningen har anfört bl.a. följande:

Miljökonsekvensbeskrivningen innehåller brister när det gäller avsnittet om naturmiljön och fåglar. Det går därför inte att med säkerhet fastslå att det är fråga om en lämplig lokalisering.

Boxmodellen innebär att bolagen tillsammans med tillsynsmyndigheten avgör vindkraftverkens slutliga placering. Det går inte att bedöma verksamhetens påverkan på naturmiljön, friluftsliv och naturturism utan att känna till vindkraftverkens slutliga placering. Att överlåta dessa frågor till tillsynsmyndigheten kan inte anses vara ett villkor av mindre betydelse som kan delegeras.

En flyttmån om 300 meter är ett för stort avsteg från tillståndets ram och är att likställa med att lämna över hela lokaliseringsprövningen enligt 2 kap. 6 § miljöbalken till tillsynsmyndigheten.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Bolaget har i första hand yrkat att miljöprövningsdelegationens beslut att lämna tillstånd enligt den angivna boxmodellen till aktuell vindkraftspark vid Lannaberget ska fastställas. I denna del instämmer Mark- och miljööverdomstolen i mark- och miljödomstolens bedömning, med de skäl som mark- och miljödomstolen angett, att det inte finns förutsättningar att lämna tillstånd till gruppstationen i enlighet med miljöprövningsdelegationens beslut. Mark- och miljööverdomstolen instämmer även i mark- och miljödomstolens bedömning att det inte finns förutsättningar att lämna tillstånd, enligt bolagets andrahandsyrkande, till en fast placering av vindkraftverken enligt exempellayouten med en flyttmån om 300 meter. Detta skulle då innebära en placering inom en cirkel med en diameter om 600 meter.

Bolaget har i Mark- och miljööverdomstolen justerat sitt yrkande på så sätt att bolaget numera i sista hand yrkar tillstånd till en fast placering av vindkraftverken enligt exempellayouten med den eventuella flyttmån som domstolen finner lämplig. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att exempellayouten i flera avseenden har tjänat som utgångspunkt för den aktuella ansökan inklusive miljökonsekvensbeskrivningen. I Mark- och miljööverdomstolen har bolaget även kompletterat utredningen med vindkraftverkens koordinater enligt exempellayouten.

Mark- och miljööverdomstolen gör bedömningen att sistahandsyrkandet, som framställts först här, kan prövas inom ramen för den aktuella ansökan men att prövningen inte bör göras av Mark- och miljööverdomstolen som är sista instans utan i stället ska göras i första instans. Målet ska därför återförvisas till miljöprövningsdelegationen för fortsatt handläggning. Vid denna utgång saknas det anledning att inhämta yttrande från Naturvårdsverket.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg och Roger Wikström, tekniska rådet Yvonne Eklund och hovrättsrådet Li Brismo, referent.

Föredragande har varit Malin Blohm.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-03-15
meddelad i
Nacka strand

Mål nr M 4389-16

KLAGANDE

Naturskyddsföreningen Rättvik

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Dalarnas län
2. wpd Onshore Lannaberget AB

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Dalarnas läns beslut 2016-06-30 i ärende nr 551-1902-2014, se bilaga 1

SAKEN

Tillstånd till gruppstation för vindkraft vid Lannaberget i Rättviks kommun

---

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver Länsstyrelsen i Dalarnas län, miljöprövningsdelegationens beslut den 30 juni 2016 i ärende nr 551-1902-2014 och avslår wpd Onshore Lannaberget AB:s ansökan om tillstånd till uppförande och drift av en gruppstation för vindkraft.

Dok.Id 473478

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Dalarnas län (miljöprövningsdelegationen) lämnade den 30 juni 2016 wpd Onshore Lannaberget AB (bolaget) tillstånd att uppföra och driva en gruppstation med högst 35 vindkraftverk med tillhörande fundament, tillfartsvägar, uppställningsplatser, transformatorstationer och ledningar vid Lannaberget i Rättviks kommun. Samma dag lämnade miljöprövningsdelegationen tillstånd till ytterligare en gruppstation för vindkraftverk vid det närliggande Broboberget. Gruppstationerna planeras att uppföras samtidigt.

Miljöprövningsdelegationens beslut avseende båda gruppstationerna har överklagats av Naturskyddsföreningen Rättvik (föreningen). I denna dom behandlas den del av överklagandet som avser gruppstationen vid Lannaberget. Överklagandet avseende gruppstationen vid Broboberget behandlas i mål M 4391-16. Eftersom flera handlingar är gemensamma för de båda målen och frågor om kumulativa effekter av gruppstationerna aktualiseras, hänvisas i domen till gruppstationen vid Broboberget i vissa avseenden.

FÖRENINGENS YRKANDEN

Föreningen har i första hand yrkat att mark- och miljödomstolen ska, med upphävande av miljöprövningsdelegationens beslut, avslå ansökan om tillstånd till en gruppstation för vindkraftverk vid Lannaberget. I andra hand har föreningen yrkat att domstolen ska avslå ansökan om tillstånd för en av gruppstationerna vid Lannaberget och Broboberget, alternativt att storleken på gruppstationerna ska minskas och att tillstånden ska förenas med kompensationsåtgärder.

MOTPARTERNAS INSTÄLLNING

Bolaget har i första hand yrkat att överklagandet ska avslås och motsatt sig kompensationsåtgärder.

I andra hand har bolaget medgett att följande villkor föreskrivs:

- Vindkraftverken ska hållas avstängda nattetid under perioden 15 juli till 15 september när vindhastigheten i rotorhöjd är lägre än 6 meter/sekund (medelvind under en tiominutersperiod) och temperaturen samtidigt är över 14° C, när det inte är kraftigt regn eller dimma.
- Tillägg till villkor 2 i tillståndet: Orrespelplatsen inklusive 300 meter buffertzoon enligt karta 1a i bilaga 2 ska helt undvikas.

I sista hand har bolaget medgett, om mark- och miljödomstolen skulle finna att det överklagade tillståndet inte kan lämnas, att domstolen föreskriver ett villkor som innebär att vindkraftverken ska placeras inom en radie av 300 meter från positionerna i exempellayouten i bilaga 2 till tillståndet.

Länsstyrelsen har delat miljöprövningsdelegationens bedömning i det överklagade beslutet och ansett att de villkor som meddelats är enligt praxis.

FÖRENINGENS UTVECKLING AV TALAN

Föreningen har till stöd för sin talan hänvisat till vad de anfört i miljöprövningsdelegationen och därutöver anfört i huvudsak följande.

Prövningsramen

Vägar, kraftledningar och bergtäkter måste prövas i samband med tillståndet för gruppstationerna. Dessa kommer att ha stor påverkan på naturen och måste därför tas med i helhetsbedömningen. Därför är det viktigt att sådana frågor redan är utredda och klara när tillstånd ges.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Miljökonsekvensbeskrivningen är otillräcklig. Projektområdena har en stor betydelse som häcknings-, födosöks- och spelområden för fåglar. När stora områden

med många småtjärnar, bäckar och myrar m.m. ska inventeras måste observationer göras under en lång tid för att de arter som kan finnas i området ska upptäckas. Inventeringarna måste vidare göras vid olika tidpunkter på året. Tjädern och dess spelplatser måste spåras, helst även på vintern. Föreningen har upptäckt tjäderspelsplatser som inte redovisats. För att upptäcka smålom krävs inventering under en längre tid än vad som skett i förevarande mål.

Uppgifter om populationen av ugglor i området ska redovisas och vindkraftens påverkan på dessa utredas.

Eftersom flodpärlmusslan finns i Håvaån är det anmärkningsvärt att bolaget inte genomfört en inventering i vattendragen inom exploateringsområdena. Under en så omfattande exploatering är det oundvikligt med läckage av närsalter och ökad sedimentation i vattendrag till följd av avverkningar och anläggande av vägar och fundament. Detta utgör ett hot mot vattendragens känsliga ekologi, vilket skulle kunna hota flodpärlmusslans bevarandestatus i området.

Miljökonsekvensbeskrivningen har inte beskrivit de kumulativa effekterna som gruppstationerna kommer att få på områdena omkring och mellan gruppstationerna. Bergtäkternas inverkan på landskapet och landskapsbilden har inte heller beaktats i miljökonsekvensbeskrivningen.

Synintryck

De båda gruppstationerna kommer att omringa Ekopark Ejheden och sjön Storejen och uppfattas som en enda park. Gruppstationerna kommer att förstöra vyn från Ejhedens gamla by som är ett unikt kulturarv i området.

Naturvärden

Stora områden med värdefull natur för biologisk mångfald finns i området. I närheten av gruppstationerna finns vidare stora, ännu relativt opåverkade, natur-

områden och naturreservat. I anslutning till älven Voxnan finns ett område som ska göras till biosfärområde. Skogslandskapet i området är ett av de sista och största landskapsområdena i Sverige där det fortfarande finns en stor andel gammal naturskog kvar i den mellanboreala zonen. Området utgör en värdeattrakt för grön infrastruktur och därför en värdekärna för bevarande av naturskogar som kan hysa hotade arter. Området har av Världsnaturfonden utsetts till en "Naturens pärla", vilket syftar på ett vackert naturområde i behov av utökad skydd av hotade arter och livsmiljöer.

Vindkraftverken med tillhörande vägar, bergtäckter, uppställningsplatser, kraftledningar m.m. kommer att innebära att naturen tar stor skada. Även om hänsyn tas till nyckelbiotoper och andra värdefulla naturområden samt sjöar och vattendrag blir dessa som öar i ett fragmenterat industrilandskap som inte kommer att kunna fungera som värdekärnor för spridning av arter. På grund av gruppstationerna kommer områdena förmodligen att förlora sin funktion som nyckelbiotoper.

Sjön Storejen är en vacker och fiskrik sjö mellan gruppstationerna som kommer att bli kringgårdad av vindkraftverk och kraftledningar. Sjön är viktig för bl.a. upplevelsen av Ekoparken Ejheden. Detta har inte beaktats på ett tillfredsställande sätt i miljöprövningsdelegationens beslut.

Turismnäring

Turismnäringen tillhör de viktigaste näringsgrenarna i både Rättvik och Ovanåker. Ore Skogsrike (området i norra Ore socken) innebär en möjlighet att generera intäkter genom turism och en möjlighet att bevara vildmark för kommande generationer. Flera naturturismföretag har etablerat sig i området. Grunden för naturturism kommer att försvinna om området förstörs genom gruppstationernas etablering. Naturturismen är en bransch med framtidsutsikter förutsatt att naturen i området inte förstörs.

Fåglar

Gruppstationerna är omfattande och skulle fragmentera området betydligt och därigenom riskera att störa fåglar och tränga bort dem från boplatser och födosöksområden. På grund av områdets betydelse som fågellokal och de risker som etableringen medför för skyddsvärda fågelarter har bolaget inte visat att de valda platserna uppfyller kravet på lämplig placering enligt 2 kap. 6 § miljöbalken.

Häckningsplatser för tjäder kommer förmodligen att förstöras och vindkraftverken kommer att försvåra för smålom att häcka och föda upp sina ungar.

Häckande kungsörnar har syns till i området. De har stora jaktrevir och kommer därför sannolikt att vistas inne i parken. De skyddsavstånd som redovisats är därför inte tillräckliga.

Fiskgjuse häckar varje år vid Storejen och flyger runt till sjöarna i området för att fiska. De löper därför särskilt stor risk att krocka med kraftledningen som är planerad vid Storejens norra del. Även vindkraftverken utgör en stor fara för fågeln. Fiskgjuse är en skyddad art och har enligt fågeldirektivet ett sådant unionsintresse att särskilda skyddsområden, Natura 2000-områden, behöver utses där arten förekommer.

Smålom häckar gärna undanskymt i småtjärnar, vilka är talrika i området. I Storejen häckar både storlom och smålom. Dessutom fiskar häckande smålom i småtjärnarna runt omkring Storejen. På grund av sin tyngd behöver smålom långa startsträckor för att flyga från häckningsplatsen och nå tillräcklig höjd för att ta sig över omgivande skog. Den flyger därför ofta i cirklar. Vidare har den ett socialt beteende under häckningsperioden då den besöker andra häckande smålomspår. Detta beteende skapar komplexa rörelsemönster som ökar risken för kollision med vindkraftverk. Smålom har svårt att hitta nya passande häckningsplatser då den kräver en speciell häckningsmiljö med relativt små tjärnar och anslutande öppen myrmark i tillräcklig omfattning så att den kan lyfta. I området finns sådana

kvaliteter vilket måste skyddas. Smålom är en skyddad art och har enligt fågeldirektivet ett sådant unionsintresse att särskilda skyddsområden, Natura 2000-områden, behöver utses där den förekommer.

Enligt Naturvårdsverket löper ugglor relativt hög risk för att dödas av vindkraftverkens rotorblad. Det finns inte mycket forskning kring hur ugglor påverkas av vindkraftsetableringar, men eftersom ugglor använder hörseln som främsta redskap vid födosök är det sannolikt att de kan påverkas negativt av gruppstationernas buller. Flertalet arter ugglor har enligt fågeldirektivet ett sådant unionsintresse att särskilda skyddsområden, Natura 2000-områden, behöver utses där de förekommer.

Vatten

Det är viktigt att fastställa hur vatten i området påverkas av sprängning och bortforsling av bergmassor samt uppförande av fundamenten, vägdragningarna och kraftledningarna. Detta särskilt eftersom området innehåller många våtmarker, småsjöar och vattendrag. Flera vägar till kraftverken kommer att anläggas över myrar och myrholmar samt över vattendrag, vilket har stor påverkan på dessa och är oacceptabelt. Sveriges miljömål, "myllrande våtmarker", kommer bli svårt att uppfylla om etableringen tillåts eftersom våtmarker är särskilt känsliga för störningar av detta slag. Vägen över Kallbergsån kommer att klämmas in mellan en nyckelbiotop och ett område med höga naturvärden. Vid exploatering som påverkar vatten måste en redovisning med stöd av 6 kap. 7 § 2 miljöbalken göras över hur åtgärderna påverkar möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsnormen god ekologisk status. Detta krav har inte uppfyllts.

Översiktsplan

Rättviks kommuns översiktsplan där områdena utpekats som lämpliga områden för vindkraftsutbyggnad har stora brister. När planen antogs var kunskapsläget om området bristfälligt. Då antogs också att gruppstationerna skulle bli av betydligt mindre omfattning och därför inte vara så störande. Erfarenheten av stora grupp-

stationer fanns inte vid tidpunkten då översiktsplanen antogs. Att området är glesbefolkat utgör inte i sig något skäl för stora industrietableringar.

Kraftledningar

Föreningen anser det vara en överloppshandling att föra över elkraften från Lannabergsparken via kraftledningar förbi sjön Storejens norra och östra del för att ansluta till kraftledningen som passerar Broboberget eftersom det redan går en annan stor kraftledning i kanten av den tänkta gruppstationen vid Lannaberget. Anslutningen borde i stället ske till denna kraftledning för att minska påverkan på naturen. Ledningen mellan gruppstationerna borde inte få byggas.

Övrigt

Om etableringen ändå blir av måste bolaget åläggas att avsätta fler värdefulla naturområden på andra platser i Ore skogsrike och göra Ekoparken Ejheden till ett naturreservat utan skogsbruk.

BOLAGETS UTVECKLING AV TALAN

Mark- och miljödomstolen har gett bolaget tillfälle att yttra sig över föreningens överklagande och att ge in vissa kompletteringar och förtydliganden. Bolaget har med anledning av detta kommit in med ett yttrande och ytterligare underlag från bl.a. fågelinventeringar. Bolaget har till stöd för sin talan anfört bl.a. följande.

Utformning och tillåtlighet

Till skillnad från vad som var fallet i MÖD 2017:27 har bolagets genomförda utredningar, inventeringar och bedömningar i miljökonsekvensbeskrivningen avsett hela det aktuella projektområdet. Samtliga analyser och inventeringar har därför utgått från ett projektområde utan exakta koordinater för att vindkraftverken ska kunna bedömas i tillståndsansökan. Bolaget har genomfört omfattande utredningar.

Dessa tillsammans med vidtagna skyddsåtgärder visar att samtliga rekommendationer som ges i Naturvårdsverkets syntesrapport 2017 angående fåglar och fladdermöss efterföljs oaktat vindkraftverkens placering i tillståndsområdet.

Gruppstationen vid Lannaberget planeras i ett projektområde präglad av storskaligt skogsbruk där det inte förekommer formellt skyddade naturvärden eller naturvårdsavtal. I MÖD 2017:27 förekom betydligt fler motstående intressen inom projektområdet, såsom våtmarker av högsta VMI-klass, skyddsvärda större fågellokaler samt naturvårdsprogram. Projektområdet var även delvis beläget på närmare avstånd än 2 kilometer till ett aktivt örnbö. Bolaget har ett långtgående hänsynstagande där delområden med buffert undantas från etablering. Området där det enligt tillståndet är tillåtet att placera vindkraftverk är därför tydligt definierat i såväl kartor som föreskrivna villkor i erhållet tillståndsbeslut.

Vad gäller påverkan i form av ljud och skuggor är gruppstationen belägen i ett ensligt område där avståndet till de närmaste större byarna med permanent bosättning är 4–5 kilometer och avstånd till närmaste fritidshus är cirka 2 kilometer från projektområdet. Beräkningarna i ansökan omfattar det maximala antalet verk av den största storleken som tillståndet tillåter. Högsta tillåtna ljud- och skuggnivå vid bostads- och fritidshus är dessutom reglerat i villkor i tillståndet, varför dessa nivåer inte kommer att överskridas oavsett vindkraftverkens slutliga placering inom projektområdet. Motsvarande prövning har Mark- och miljööverdomstolen godkänt tidigare, jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 27 april 2017 i mål M 2917-16.

De miljökonsekvenser som kan uppstå till följd av uppförande och drift av gruppstationen kan i detta fall bedömas. Konsekvenserna blir inte större än beskrivet oavsett vindkraftverkens exakta placering inom tillåtet område. Villkoren om att tillsynsmyndigheten ska godkänna slutlig utformning av gruppstationen innebär i detta fall att tillsynsmyndigheten bl.a. ska kontrollera att vindkraftverken med tillhörande anläggningar och vägar slutligt placeras i

enlighet med de restriktioner som föreskrivits i tillståndet. Det innebär inte att beslut om lokalisering av verksamheten har delegerats till tillsynsmyndigheten.

Bolaget medger att vindkraftverken placeras enligt exempellayouten i bilaga 2 till tillståndet, med en flyttmån om 300 meter. Detta skulle dock inte leda till någon ökad miljönytta eftersom konsekvenserna oavsett placering av vindkraftverken inom tillåtet område är väl utredda och tillräckligt reglerade. Det skulle i stället försämra möjligheten att använda marken på ett resurseffektivt sätt.

Fåglar och fladdermöss

Allmänt

Naturvårdsverkets uppdaterade syntesrapport, Vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss (syntesrapporten 2017), har använts som vägledning för bolagets bedömningar och avvägningar.

Tjäder och orre

Bolaget har under våren 2017 genomfört ytterligare inventeringar avseende tjäder och orre i hela ansökningsområdet samt i omgivande terräng en kilometer kring projektområdet. Av de spelplatser som då identifierades var en orrspeplats och två tjäderspelplatser av betydande storlek, men tjäderspelplatserna var belägna utanför projektområdet på över 500 meters avstånd. Konsultbolaget som genomfört inventeringarna har angett att rekommendationerna angående hänsyn till spelplatser bör gälla de större spelplatserna.

Lannaberget har inte utpekats som ett särskilt skyddsområde enligt artskydds-förordningen för tjäder eller orre. Arterna är inte hotade, har starka populationer i Dalarna och nedre Norrland och är lovliga för jakt. Även om arterna förekommer i området bedöms inte en vindkraftsanläggning riskera att påverka arternas population eller bevarandestatus på biogeografisk eller lokal nivå. Det finns således

inget stöd för eller behov av att föreskriva villkor om skyddsavstånd om 1 kilometer till spelplatser, oavsett storlek.

I syntesrapporten 2017 rekommenderas att den vägledning som tagits fram av Skogsstyrelsen avseende hänsyn till tjäder och orre vid skogsbruk ska användas även i vindkraftssammanhang.

För tjäder rekommenderar Skogsstyrelsen generell hänsyn inom 500 meter och särskild hänsyn inom 200 meter från etablerade spelplatser. Ingen betydande tjäderspelplats har identifierats inom eller närmare än 500 meter från projektområdet.

För orre rekommenderar Skogsstyrelsen att avverkning undviks inom 300 meter från lekplatsen under tiden 1 mars–31 maj och i övrigt att spara björk och en kantzona mot sumpskogar, myrmarker, sjöar, och bäckar. Det tillägg till villkor 2 i tillståndet som bolaget har medgett resulterar i en undantagen totalyta om cirka 28 hektar, vilken omfattar såväl spelplatsen som omkringliggande lämpliga habitat för hönor och kycklingar. Enligt villkor 2 i tillståndet undantas redan huvudsakligen alla myrar, våtmarker och naturvärdesområden inklusive kantzoner i projektområdet från etablering.

Tornseglare

Tornseglare är vanligt förekommande i regionen, men då projektområdet inte har några urskiljande drag som gör området extra värdefullt för tornseglare skulle vindkraft i området ha en mycket liten påverkan på populationen i regionen. Inga särskilda skyddsavstånd förespråkas för tornseglare i syntesrapporten 2017. Enligt bolaget skulle en särskild inventering av tornseglare inte tillföra någon viktig information. Bolaget anser att inga särskilda skyddsåtgärder krävs för tornseglare.

Nattskärra

Bolaget har låtit genomföra inventering av nattskärra i hela ansökningsområdet med 1 kilometer buffertzoon under sommaren 2017. Inventeringen resulterade inte i några observationer av nattskärra varför bolaget bedömer att det inte är aktuellt med särskilda skyddsåtgärder i detta avseende.

Berguv

Enligt lokala experter finns inget känt berguvsrevir i området. Inventering av berguv har gjorts i hela ansökningsområdet och omgivande område inom 2 kilometer. Denna resulterade inte i några observationer eller indikationer på förekomst av berguv och det finns därmed inte behov av några särskilda skyddsåtgärder för berguv.

Övriga rovfåglar (utom kungsörn)

Inventering av rovfåglar för hela ansökningsområdet inklusive 1 kilometer buffertzoon har gjorts. Vid denna siktades tornfalk, bivråk, kungsörn, fjällvråk, pilgrimsfalk, fiskgjuse och obestämd vråk över området, men inga observationer gjordes som visar på häckning av någon rovfågel i inventeringsområdet.

Bivråk har vid tidigare års inventeringar bedömts eventuellt häcka i ett område beläget på längre avstånd än 1 kilometer från projektområdet. Det skyddsavstånd till häckningsplats som rekommenderats är alltså uppfyllt. Trots lämplig tid på året samt goda väderförhållanden gjordes vid inventeringen 2017 inga observationer som indikerar häckning av bivråk. I det omgivande landskapet på regional nivå bedöms det dessutom finnas tillräckligt stora ytor med lämpliga häckningshabitat för bivråk för att en gynnsam bevarandestatus ska kunna upprätthållas.

Sedan tidigare är det känt att fiskgjuse häckar i sjön Storejen på cirka 3 kilometers avstånd från projektområdet. Rekommenderat skyddsavstånd till häckningsplats är därför uppfyllt. Vid inventeringen 2017 sågs fiskgjuse vid två tillfällen, men inga observationer gjordes som indikerade häckning eller etablerade flygvägar i området.

Konsultbolaget som gjort inventeringarna har bedömt att en vindkraftsetablering i projektområdet på Lannaberget inte skulle ha betydande negativ påverkan på häckande rovfåglar. Bolaget bedömer därför att det saknas skäl att vidta särskilda skyddsåtgärder för någon rovfågelsart.

Fladdermöss

Den tidigare inventeringen av fladdermöss i området har genomförts av A.E. (Ecocom), som är en av Sveriges mest vana fladdermusinventerare. Han är biolog och gjorde sitt magisterarbete om fladdermöss 2004 och har sedan dess arbetat professionellt med fladdermöss. Han har genomfört ett stort antal fladdermusinventeringar över hela Sverige på uppdrag av länsstyrelser, kommuner, centrala verk, universitet och näringsliv.

Vid inventeringen registrerades nordfladdermus, brun långörad fladdermus och arter av släktet myotis. Nordfladdermus stod för flest observationer, men tätheten är låg i området. Lannaberget med omgivning saknar viktiga livsmiljöer för fladdermöss som riskerar att påverkas av en vindkraftspark.

Ytterligare inventering eller undersökningar av fladdermusförekomsten genom kontrollprogram är enligt bolaget inte relevant eller behövligt. Bolaget motsätter sig inte att domstolen föreskriver ett villkor innebärande att vindkraftverken ska hållas avstängda nattetid under vissa förhållanden enligt vad som framgår under rubriken yrkanden ovan i denna dom.

Bemötande av föreningens överklagande*Allmänt*

Genom gruppstationerna på Broboberget och Lannaberget kan bolaget totalt placera 115 vindkraftverk och ansluta dessa till befintliga vägar och samtidigt undvika nästan samtliga naturvärden och våtmarker oavsett naturvärdesklass. Ett vindkraftverk planeras byggas i en skog med naturvärden av klass 3 och två långa vägar i redan påverkade våtmarker. Detta är närmast unikt för gruppstationer av denna storlek. De båda planerade gruppstationerna ger alltså ett minimalt ekologiskt avtryck inom projektområdena. De naturreservat och andra naturvärden som finns på längre avstånd från gruppstationerna bedöms inte påverkas av etableringen.

Gruppstationernas storlek och påverkan på Ejhedens by, Trollmosseskogen, Gåsberget och Voxnan

Båda gruppstationerna är stora, vilket innebär att den totala påverkan på landskapsbilden minimeras eftersom vindkraftverken är samlade på två berg med en liten sammantagen påverkan för närboende och friluftsliv. Genom att vindkraftverken är placerade i ett kuperat skogslandskap finns få öppna platser från vilka båda gruppstationerna kan uppfattas samtidigt, än mindre upplevas som samma park. Påverkan på områdena Trollmosseskogen, Gåsberget och Voxnan har beskrivits i miljökonsekvensbeskrivningen. Det föreslagna biosfärområdet för Voxnan planeras att följa riksintresseområdet för naturvård i älvens dalgång på cirka 5 kilometer avstånd från projektområde Broboberget. Då Voxnans älvdal är djupt nedskuren i landskapet märks varken buller eller skuggor på detta avstånd. Vindkraftverken kan i första hand synas från högt liggande avverkningsytor.

Ore skogsrike

Mindre än 10 procent av Ore skogsrikes yta beräknas få en ljudnivå på över 40 dBA. Enligt bolagets synbarhetsanalys utgör cirka 10 procent av Ore skogsrikes yta myrar, sjöar, hyggen och andra öppna ytor varifrån vindkraftverk kan bli helt eller delvis synliga. Man kan således besöka större delen av Ore skogsrike utan att märka att det finns vindkraftverk i närheten. Vidare bedöms inte åsynen av vindkraftverk på avstånd eller att vindkraftsljud någon gång hörs förstöra hela upplevelsen av ett naturbesök. De båda projektområdena där gruppstationerna planeras domineras av ett storskaligt skogsbruk där över 80 procent av skogsytan har avverkats de senaste 40 åren. Vidare finns det skogsbilvägar och högspänningsledning i projektområdena. De hårt huggna produktionsskogarna där gruppstationerna planeras har dålig potential att generera någon framtida naturturism. Risken för att turismen skulle påverkas av vindkraftverken får anses vara mycket liten.

Nyckelbiotoper och andra områden med naturvärden

Det finns ett antal identifierade nyckelbiotoper och andra områden med lägre naturvärden i projektområdena och dessa kommer att bevaras med en 20 meter bred buffertzona. Att som, som bolaget åtagit sig, undanta alla områden med lägre naturvärden, med ett undantag, och förse dessa med buffertzoner är ett mycket mer långtgående naturvårdsåtagande än vad som är brukligt vid den här typen av projekt. Projektområdena är dessutom redan starkt fragmenterade av skogsbruket, varför vindkraftsprojekten bedöms ge liten ytterligare påverkan på naturvärdena.

Sjön Storejen

På det avstånd som sjön Storejen ligger från projektområdena kommer sjön inte att nås av rörliga skuggor och ljudnivån beräknas ligga väl under gränsvärdet för bostäder. Från sjön kommer man i vissa lägen kunna se båda gruppstationerna och från sjöns stränder kommer endera gruppstationen synas.

Kungsörn

För Lannaberget finns ingen observation från någon av inventeringarna som indikerar kungsörnsrevir i projektområdet eller dess omgivningar. Att kungsörnar förekommer och rör sig i området utgör inte skäl att avslå en ansökan (se bl.a. MÖD 2013:13). De utredningar och inventeringar som genomförts gällande kungsörn är dessutom betydligt mer omfattande än de som hade genomförts inför nämnda mål.

Vindkraftverk kommer inte enligt beviljat tillstånd att kunna uppföras närmare kända boplatser och alternativbon än vad som rekommenderas i syntesrapporten 2017.

Smålom och storlom

Ingen häckning har konstaterats inom 1 kilometer från projektområdena och lommarna utnyttjar inte heller regelbundet sjöarna i området under häckningsperioden.

Ugglor

Statistik visar att kollisioner mellan ugglor och vindkraftverk sker ganska sällan och att nattskärnan hittills inte alls dykt upp i kollisionsstatistiken. Inga rekommendationer om avstånd till ugglebon, med undantag för berguv, finns i den tidigare syntesrapporten eller den uppdaterade syntesrapporten 2017. Det förs inte heller annat resonemang om att ugglor skulle vara en särskilt utsatt artgrupp när det gäller vindkraftsetableringar. Ingen berguv har återfunnits i projektområdena eller inom 2 kilometer i de närmaste omgivningarna. Övriga ugglor häckar normalt i områden med obruten lövskog rik på döda lövträd, vilket nästan helt saknas i projektområdena.

Fågeldirektivet

EU:s fågeldirektiv innebär inte att alla områden där exempelvis fiskgjuse eller tjäder häckar behöver utses till Natura 2000-områden, och framför allt inte alla områden där det förekommer t.ex. tjäder, även om arten står listad i fågeldirektivet som en sådan art för vilken särskilda skyddsområden behöver utses.

Flodpärlmussla

Flodpärlmussla har påträffats 2006 i Håvaån nära utflödet i Voxnan cirka 8,5 kilometer från projektområde Lannaberget. Flodpärlmusslan lever enbart i klara strömmande vattendrag med sandbottnar och i symbios med laxfiskar, varvid även dessa måste finnas i vattendraget. De små bäckar och diken som förekommer i projektområdena har sällan sandbotten och är dessutom så grunda att de kan torka ut på sommaren och bottenfrysa på vintern, vilket dödar eventuella musslor. Vattendragen har utöver detta ett stort antal konstgjorda och naturliga vandringshinder som sätter stopp för vandrande laxfiskar. Sannolikheten att projektområdenas små vattendrag skulle hysa bestånd av flodpärlmussla får betecknas som obefintlig.

Inga vattendrag stora nog att markeras på fastighetskartan leder från projektområdena till Håvaån varför nederbörden huvudsakligen infiltreras i marken och förs till Håvaån. De grumlingar som skulle kunna uppstå lokalt vid anläggningsarbetet har då för länge sedan sedimenterats bort.

Kumulativa effekter

Hela miljökonsekvensbeskrivningen beskriver de kumulativa effekterna av att båda projekten Lannaberget och Broboberget genomförs fullt ut, varför den är gemensam för projekten. Den utgår från förutsättningen att båda projektområdena bebyggs med så många och så stora vindkraftverk som erhållet tillstånd medger. Även behovet av en kraftledning och eventuell ny bergtäkt

behandlas i miljökonsekvensbeskrivningen för att möjliggöra en helhetsbedömning.

Vägar, kraftledningar och bergtäkter

Frågor om tillstånd till vägar, kraftledningar och bergtäkter kan inte behandlas inom ramen för tillståndet till gruppstationen, utan måste behandlas i separata processer.

Vatten

Bolaget har undantagit alla områden med våtmarker inom projektområdena från etablering utom på två platser i projektområde Broboberget där det kan behövas byggas nya anslutningsvägar. I det ena fallet rör det sig om en cirka 50 meter lång sträcka där en befintlig skogsmaskinväg över en grund våtmark förstärks. I det andra fallet planeras en anslutningsväg över ett grävt dike genom en planterad 30-årig tallskog på fuktig mark. Att anläggandet av två korta vägar med en yta av 0,1–0,2 hektar över redan påverkade våtmarker med låga naturvärden skulle göra det svårt att leva upp till det nationella miljömålet om myllrande våtmarker stämmer inte. För att undvika att en ny väg passerar över Kallbergsån, nyckelbiotoper, naturvärden och våtmarker behöver vägen på en kortare sträcka i detta fall inkräkta på buffertzonen, som ska undvikas i möjligaste mån.

Kompensationsåtgärder

Med de skyddsåtgärder och begränsningar som inkluderats i tillståndsansökan och miljökonsekvensbeskriven samt föreskrivs som villkor i tillstånden uppfyller de båda projekten med god marginal de allmänna hänsynsreglerna som de kommer till uttryck i 2 kap. 3 § miljöbalken. Bolaget anser att gruppstationerna inte kan förväntas medföra sådant intrång i allmänna intressen att det är skäligt att ställa krav på kompensationsåtgärder. Övriga skäl för kompensationsåtgärder är inte relevanta i föreliggande fall. Bolagets utredningar visar sammantaget att platsen för projekt-

området är mycket lämpligt vald för att en vindkraftsetablering ska kunna ske med minsta intrång och olägenhet.

DOMSKÄL

Kommunens tillstyrkan

Tillstånd till en anläggning för vindkraft får endast ges om den kommun där anläggningen avses att uppföras har tillstyrkt det (16 kap. 4 § miljöbalken).

Som framgår av miljöprövningsdelegationens beslut har Kommunstyrelsen i Rättviks kommun tillstyrkt ansökan. Därmed kan en prövning av den ansökta verksamheten göras.

Miljökonsekvensbeskrivning

Äldre bestämmelser om miljökonsekvensbeskrivningar gäller fortfarande

Genom SFS 2017:955 har det införts ett nytt 6 kap. i miljöbalken. Regeringen har vidare meddelat en ny miljöbedömningsförordning (2017:966), som ersätter förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. Båda författningarna trädde i kraft den 1 januari 2018. I övergångsbestämmelserna till författningarna anges att äldre föreskrifter fortfarande gäller för handläggningen och prövningen av mål och ärenden om verksamheter eller åtgärder där ansökan inkommit till den som ska pröva tillståndsfrågan före ikraftträdandet. De bestämmelser om samråd och miljökonsekvensbeskrivning som anges nedan avser de äldre bestämmelser som ska tillämpas i målet.

Samråd

Upprättandet av en miljökonsekvensbeskrivning ska föregås av ett samråd mellan verksamhetsutövare, myndigheter och enskilda (6 kap. 4 § miljöbalken). Enligt

mark- och miljödomstolens bedömning visar handlingarna i målet att myndigheter och enskilda har fått möjlighet att delta i samrådet och påverka miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning på ett godtagbart sätt.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen bedömer att de inventeringar som gjorts inför ansökan, tillsammans med senare kompletteringar, är tillräckliga för att ligga till grund för en bedömning av om verksamheten uppfyller de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken och övriga krav enligt miljöbalken. Miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller även i övrigt de krav som följer av 6 kap. miljöbalken och kan därför läggas till grund för prövningen av ansökan. Denna bedömning gäller även med beaktande av vad föreningen anfört i detta avseende.

Utgångspunkter för prövningen

Mark- och miljööverdomstolen har i flera domar om vindkraftsetableringar framhållit att vindkraft som förnyelsebar energiform syftar mot miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § miljöbalken om en hållbar utveckling, varför det är ett starkt allmänt intresse (MÖD 2010:38 m.fl.). Nya etableringar ska dock uppfylla miljöbalkens krav som bl.a. omfattar de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken och hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.

Mark- och miljödomstolen har vid bedömningen av om den utpekade platsen för vindkraftsparken är lämplig bl.a. att ta hänsyn till att ändamålet med verksamheten ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön (2 kap. 6 § miljöbalken). Det är verksamhetsutövaren som har bevisbördan för att en ansökt verksamhet har en lämplig lokalisering och i övrigt är utformad så att de allmänna hänsynsreglerna iakttas (2 kap. 1 § miljöbalken).

Vindkraftverksamhet innebär typiskt sett intrång och olägenheter i form av bl.a. påverkan på landskapsbilden, bullerstörning och skuggning, kollisionsrisk för fåglar

och ingrepp i naturmiljön. Samtidigt är utbyggnaden av vindkraften i Sverige, som framgår ovan, ett angeläget allmänt intresse av vikt för samhällets strävan mot en hållbar utveckling. Boende och andra berörda får därför tåla viss påverkan på landskapsbilden och vissa olägenheter i form av t.ex. ljud- och ljusstörningar.

Tillåtligheten

Fråga om tillstånd till vindkraft enligt boxmodellen

Bolagets ansökan om tillstånd till en gruppstation för vindkraft vid Lannaberget bygger på den s.k. boxmodellen, som innebär att verksamhetsutövaren ges möjlighet att placera de enskilda verken relativt fritt inom etableringsområdet. En fråga i målet är om det finns förutsättningar att i detta fall lämna tillstånd enligt boxmodellen.

Praxis

Mark- och miljööverdomstolen har i ett fall avslagit en ansökan om tillstånd till en gruppstation för vindkraft enligt boxmodellen (MÖD 2017:27). Som skäl för detta angav Mark- och miljööverdomstolen bl.a. följande. En grundläggande princip vid tillståndsprövning enligt miljöbalken bygger på att det för varje anläggning sker en individuell prövning utifrån en bestämd lokalisering. En prövning där verksamheten huvudsakligen regleras genom generella villkor, och inte genom en individuell bedömning och prövning, stämmer inte överens med denna princip. Ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen gav, med hänsyn till omfattningen av den aktuella gruppstationen och de motstående intressen som aktualiserades, inte ett tillräckligt underlag för att kunna bedöma alla de konsekvenser som verksamheten vid olika alternativutformningar skulle kunna ge upphov till. Mot denna bakgrund kan det inte avgöras om verksamhetens lokalisering var lämplig utifrån kraven i 2 kap. 6 § miljöbalken. Under dessa förhållanden kan den slutliga lokaliseringen av verken inte heller anses vara ett sådant villkor av mindre betydelse som med stöd av 22 kap. 25 § miljöbalken kunde delegeras till tillsynsmyndigheten.

Av domskälen framgår att Mark- och miljööverdomstolen inte utesluter att tillstånd i vissa fall kan lämnas för en ansökan med relativt fri placering av verken. Detta förutsätter emellertid att det med stöd av ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen går att bedöma alla de konsekvenser som verksamheten kan komma att ge upphov till vid olika alternativutformningar, såväl i fråga om ljud- och skuggnivåer som påverkan på mark och vatten samt den totala påverkan på skyddsvärda arter i området. Vid etablering i områden där det finns motstående intressen är detta särskilt viktigt.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Miljöprövningsdelegationen har i det överklagade beslutet lämnat tillstånd till en gruppstation för vindkraft vid Lannaberget enligt boxmodellen. I ett annat beslut har delegationen lämnat tillstånd till en gruppstation för vindkraft vid Broboberget, drygt 7 kilometer från gruppstationen vid Lannaberget. Det ska även anläggas ett omfattande väg- och ledningsnät för de båda gruppstationerna. Miljökonsekvensbeskrivningen är gemensam för gruppstationerna vid Lannaberget och Broboberget.

I miljökonsekvensbeskrivningen har tre exempellayouter presenterats. Den layout som kallas den maximala exempellayouten, som omfattar 115 vindkraftverk varav högst 80 på Broboberget och högst 35 på Lannaberget, har enligt bolaget utgjort ramen för miljökonsekvensbeskrivningen.

Ansökan för Lannaberget avser vindkraftverk med en högsta totalhöjd om 230 meter inom ett relativt stort projektområde, 14 km². Intresset av en vindkraft-etablering ska vägas mot de motstående intressen som finns i området. Av utredningen framgår att ett viktigt motstående intresse är förekomsten av fåglar i och i närheten av området. I vissa delar av projektområdet finns också andra höga naturvärden. I närheten av projektområdet finns vidare ett riksintresse för kultur- miljövärd, flera Natura 2000-områden och naturreservat.

Mot bakgrund av det anförda bedömer mark- och miljödomstolen att antalet vindkraftverk och den slutliga placeringen av verken kommer att ha betydelse för vilka störningar som uppstår och i vilken omfattning dessa kommer att påverka bl.a. fåglar och andra naturvärden. Den fria placering av verken som beskrivs i ansökan innebär att det är svårt att bedöma vilken påverkan de enskilda vindkraftverken och hela vindkraftparken får på de motstående intressen som finns vid Lannaberget. Det är exempelvis svårt att bedöma påverkan på fåglar i närområdet, såsom kungsörn, fiskgjuse, storlom, smålom, tjäder och orre. Denna bedömning görs även med beaktande av de restriktioner och skyddsåtgärder som bolaget åtagit sig att följa. Domstolen anser därmed att det inte finns ett tillräckligt underlag i målet för att kunna bedöma alla de konsekvenser som verksamheten kan ge upphov till vid olika alternativutformningar.

Mark- och miljödomstolen bedömer därför att det inte går att avgöra om verksamhetens lokalisering är lämplig utifrån kraven i 2 kap. 6 § miljöbalken.

Miljöprövningsdelegationen har i beslutet delegerat till tillsynsmyndigheten att godkänna slutlig utformning av gruppstationen såsom placering av vindkraftverk, fundament, väg- och ledningsdragningar etc. (villkor 2, 4, 9, 14 och 15). Delegationen är mer omfattande än den delegation som beslutats om i MÖD 2017:27. Mark- och miljödomstolen bedömer att den slutliga lokaliseringen, följdverksamhet och andra åtgärder inte är sådana villkor av mindre betydelse som kan delegeras till tillsynsmyndigheten enligt 22 kap. 25 § miljöbalken.

Sammantaget bedömer mark- och miljödomstolen att det saknas förutsättningar att lämna tillstånd i enlighet med miljöprövningsdelegationens beslut.

Bolaget har medgett att tillstånd lämnas till en fast placering av vindkraftverken med en flyttmån om 300 meter. Mark- och miljödomstolen bedömer att 300 meter är ett förhållandevis långt avstånd vid en jämförelse med flyttmån i andra fall. Med hänsyn till vindkraftparkens omfattning och verkens storlek är det fortfarande svårt att bedöma konsekvenserna för motstående intressen av de enskilda verken. Även

med en sådan utformning av tillståndet utgör ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen inte ett tillräckligt underlag för att bedöma alla de konsekvenser som verksamheten skulle ge upphov till vid olika alternativutformningar. Domstolen anser också att delegationen till tillsynsmyndigheten enligt 22 kap. 25 § miljöbalken fortfarande är alltför omfattande med en sådan utformning.

Mark- och miljödomstolen bedömer därför att det inte heller med denna utformning av tillståndet, dvs. fast placering av vindkraftverken med en flyttmån om 300 meter, går att avgöra om verksamhetens lokalisering är lämplig utifrån kraven i 2 kap. 6 § miljöbalken.

Sammanfattning

Mark- och miljödomstolen kommer sammantaget fram till att det inte finns förutsättningar att lämna tillstånd till gruppstationen enligt den angivna boxmodellen eller den alternativa utformning som bolaget medgett. Det finns inte ett tillräckligt underlag i målet för att kunna bedöma alla de konsekvenser som verksamheten kan ge upphov till. Enligt domstolens bedömning går det därför inte att avgöra om verksamhetens lokalisering är lämplig utifrån kraven i 2 kap. 6 § miljöbalken. Det överklagade beslutet ska därför upphävas och bolagets ansökan om tillstånd avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (DV 427)

Överklagande senast den 5 april 2018.

Anders Lillienau

Gisela Köthnig

I domstolens avgörande har rådmannen Anders Lillienau, tekniska rådet Gisela Köthnig samt de särskilda ledamöterna Inger Strömdahl (skiljaktig) och Ebbe Adolfsson (skiljaktig) deltagit. Föredragande har varit tingsnotarien Helles Stoytcheva.

Skiljaktig mening, se nästa sida.

SKILJAKTIG MENING

De särskilda ledamöterna Inger Strömdahl och Ebbe Adolfsson är skiljaktiga och anser att miljöprövningsdelegationens beslut ska stå fast och överklagandet avslås. De anför följande.

Vi anser att de båda anläggningarna kan tillåtas med de kompletteringar av villkor beträffande orre och fladdermöss som gjorts enligt bolagets skrivelse 12 september 2017. I övrigt delar vi miljöprövningsdelegationens syn att med bolagets åtagande och föreskrivna villkor kan verksamheten tillåtas.

Berörda kommuner för ansökan om vindkraftspark vid Broboberget i Ovanåkers och Rättviks kommuner samt vid Lannaberget i Rättviks kommun har tillstyrkt båda ansökningarna. Projektområdena har till stor del utpekats i de kommunala vindbrukplanerna. Planerna utgör en bra grundförutsättning för tillstånd då de har upprättats med god kännedom om aktuella förhållanden.

Områdena där vindkraftverken planeras att uppföras saknar i huvudsak höga naturvärden.

För båda områdena utgör andelen områden som bedöms vara av högsta naturvärdesklass drygt 2 procent och den totala ytan med visst naturvärde 9 respektive 11 procent av projektområdet. I miljöprövningsdelegationens beslut finns villkor och tydligt angivet på kartor att nyckelbiotoper och områden med högt naturvärde ska undvikas helt samt att området med visst naturvärde och punktobjekt ska undvikas. Alla sjöar, myrar och våtmarker ska enligt bifogad karta helt undvikas. Dessutom finns villkor om en buffertzonen som i möjligaste mån ska undvikas. Bolaget har inför avgörande i mark- och miljödomstolen ombetts göra ytterligare inventeringar. Detta har bolaget gjort och därefter redovisat resultatet av dessa och föreslagit kompletteringar av villkoren med hänsyn till orre och fladdermöss.

Vi är därför av uppfattningen att ytterligare undersökningar rimligen inte kan krävas.

I dom från Mark- och miljööverdomstolen den 19 juni 2017 i mål M 4276-16 anser domstolen att ett tillstånd enligt boxmodellen inte kan ges, bl.a. eftersom en fri placering av vindkraftverk inom boxen innebär att det inte går att bedöma de enskilda verkens miljökonsekvenser och att verkens slutliga placering inte är av mindre betydelse och kan därför inte delegeras till tillsynsmyndigheten. Mark- och miljööverdomstolen anser dock att boxmodellen kan användas i vissa fall.

I nu aktuella fall anser vi att de planerade vindkraftanläggningarnas samlade miljöpåverkan på omgivningen inte ändras på något avgörande sätt beroende på hur enskilda vindkraftverk placeras inom respektive projektområde.

När det gäller hur naturvärden inom projektområdena påverkas av vindkraftverkens placering anser vi att med de restriktioner för verkens placering som tidigare angetts och med kompletteringar enligt bolagets skrivelse i september 2017 tillgodoses den hänsyn som kan krävas.

Vi vill också framhålla att verkens placering enligt exempellayouter (med möjligheter att omplacera verken med några hundra meter) samt restriktionsområden inte kan anses som en ”fri placering”.

Mot bakgrund av de, generellt sett, inte så höga naturvärdena och att delområden med högre naturvärden skyddas genom restriktioner anser vi att enskilda verks slutliga placering har mindre betydelse och kan överlåtas på tillsynsmyndigheten. Det är inte motiverat i detta fall att kräva en exakt placering för tillståndsprövning.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.